

Ängsprojektet

Länsstyrelsen Dalarna kommer de två närmaste åren att driva ett ängsprojekt med syfte att öka förutsättningarna för fortsatt skötsel av länets ängar så att natur- och kulturvärdena kan bevaras.

Läs mer på projektets hemsida www.lansstyrelsen.se/dalarna/angsprojektet.

Delta i en lieslåtterkurs i sommar!

Ta chansen att lära dig slå med lie eller att förbättra dina färdigheter i slåtterteknik eller slipning av lien!

Kjell Gustafsson från Växjö som höll en uppskattad kurs i Nedre Oppsveten förra året (se förra numret av Liebladet) återkommer med två nya kurstillfällen i Dalarna i sommar. Dessutom ordnar Naturskyddsföreningen i Orsa en kurs lite tidigare på sommaren.



Knutar Einars äng i Lindänget, Orsa
Fred - sönd 26 - 28 juni kl 18.00 alla dagar

OBS! Samling på Hembygdsgården
den 26 juni kl 18.00.

Redskap, slipning av liar och slåtterövningar.

Ledare och information: Roland Öjeskog, tfn 0250-416 45

Arrangör: Naturskyddsföreningen i Orsa



Västjärnlindans
fäbodan, Mockfjärd
Fredag 24 jul
Kl 09.00 – ca 16.00

Ledare: Kjell Gustafsson
Vägbeskrivning och samlingsplats
lämnas vid anmälan.

Sågsbo, Bjursås
Lördag 25 juli
Kl 09.00 – ca 16.00

Ledare: Kjell Gustafsson
Vägbeskrivning vid anmälan.

Tag med lunch och fika, samt tåliga kläder och rejäla skor.

Anmälan till Västjärnlindan och Sågsbo senast 17 juli till

Märta Ohlsson marta.ohlsson@lansstyrelsen.se eller tfn 023-811 30

Max 20 deltagare



Instruktion i slåtterteknik. Kjell Gustafsson och en av kursdeltagarna i en kurs i Skatlövsberg sommaren 2006.



Blårödling – en av de sällsynta ängssvampar som indikerar höga biologiska värden. Läs mer om ängssvampar i Anders Janols artikel på baksidan!

Upprop Fältgentiana

I förra numret av Liebladet presenterades ängens flaggskepp – **fältgentiana**.

Detta rara ängsblomster står nu i fokus för en stor inventering i Dalarna, som kommer genomföras 2010-2011. Inför denna inventering kommer alla kända förekomster av fältgentiana i Dalarna att besökas och antalet exemplar räknas.

För att få ett så bra underlag som möjligt inför inventeringen behöver vi nu få hjälp från alla ängsbrukare och andra som har kännedom om förekomster för fältgentiana.

Om Du har kännedom om någon aktuell växtplats är du därför varmt välkommen att tipsa *Tomas Ljung*, som är samordnare för inventeringen.

Telefon 023-810 49, e-post tomas.ljung@lansstyrelsen.se, eller per brev till

Tomas Ljung, Länsstyrelsen Dalarna, 791 84 Falun.

OBS! Det handlar alltså om **fältgentiana** och inte om den lite vanligare **ängsgentiana**! Men hör för all del gärna av dig även om du är osäker!



Uppföljning av slåtterängar och betesmarker i naturskyddade områden

Länsstyrelsen kommer i år att påbörja en uppföljning av tillståndet i de slåtterängar och betesmarker som ingår i skyddade områden, d.v.s. Natura 2000-områden och Naturreservat. Uppföljningen är en återkommande inventering som kontrollerar att vi når målen för dessa områden. På sikt är det tänkt att alla skyddade områden ska följas upp men vi kommer att börja med gräsmarkerna. Syftet med uppföljningen är dels att se om syftet med områdesskyddet uppnås och att få en uppfattning om hur skötseln fungerar, dels att kunna göra den rapportering av tillståndet i Natura 2000-områdena som krävs enligt EU. Med hjälp av uppföljningen har vi chans att tidigt upptäcka förändringar i t.ex. artsammansättning och träd- och buskskikt och detta underlag kan sedan användas för att utvärdera och prioritera skötseln i våra skyddade områden. De lantbrukare vars marker kommer att besökas i år kommer att meddelas i förväg. Uppföljningen är inte kopplad till EU:s miljöersättning till lantbrukare.

*Kontaktperson:
Sarah Norling
Naturvårdsenheten
023-81056*

Medverka i liebladet!

I Liebladet kan du annonsera om allt som har med ängsskötsel i Dalarna att göra. Inbjudningar till slåttergillen och reportage från olika ängar är också välkomna, liksom tips och råd om ängsskötsel. Vill du locka andra att delta i er slåtter? Har du en slipsten att sälja? Skicka då in en annons till Liebladet. Välkommen att höra av dig! Nästa nummer av Liebladet planeras komma ut hösten 2009. Manusstopp är 31 augusti.

Liebladet ges ut av Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Foto i detta nr: Marie Brunsell, Anders Janols, Ingegerd Kaptens, Liv Lötberg och Märta Ohlsson
Teckning: Tomas Ljung

Prenumeration är gratis. Meddela om du vill ha bladet per e-post istället för en tryckt tidning. Tipsa gärna andra som du tror är intresserade! Vill du inte ha fler nummer av Liebladet? Hör då av dig!

Annonser: Det är gratis att annonsera om allt som har relevans för ängsskötsel i Dalarna.

Manusstopp för nästa nummer är 31 augusti 2009.

Redaktör: Märta Ohlsson, tfn 023-811 30, e-post marta.ohlsson@lansstyrelsen.se



Detta material har delvis
finansierats med EU-medel

Sen slåtter gynnar blomsterrikedomen

Slåtter vid rätt tidpunkt och med rätt redskap är viktigt i en traditionellt skött äng. Ett normalår bör slåttern ske mellan mitten av juli och början av augusti.

Under självhushållets tid när man var beroende av ängshöet som vinterfoder skedde slåttern på eftersommaren. Det gav två viktiga fördelar. Dels innebar en lång tillväxtperiod att man fick en större volym hö, dels blev en del av näringen kvar i ängen till nästa år. Utfodringen under vintern gick i första hand ut på att få djuren att överleva till våren och då dög det bra med hö som inte var så proteinrikt utan mest bestod av cellulosa och kolhydrat.

Tack vare den sena slåttern hinner tidigblommande växter sätta frö. Ett eller tvååriga växter med kortlivade frön är särskilt känsliga för både för tidig slåtter och utebliven slåtter. En del av dessa arter, t.ex. fältgentiana, har idag blivit riktigt sällsynta.

Sen slåtter gör också att fleråriga växter hinner lagra tillräckligt med näring för effektiv skottskjutning och tillväxt följande år, vilket är en förutsättning för att de ska finnas kvar på sikt.



Rödklint

Häng med på slåtter!

Tid	Plats	
Sönd 12 juli kl 07	Brändan i Åberga, Orsa	
Tisd 14 juli kl 18	Lundins äng i Stenberg, Orsa	
Lörd 18 juli kl 07	Tuna Hästberg, Borlänge,	Samåkning Maserhallen kl. 6.30
Lörd. - sönd. 18 -19 juli kl. 08	Norrdalsängen, Säter	
Sönd 19 juli kl 07	Knutar Einars äng i Lindänet, Orsa	
Sönd 19 juli kl 10	Tuna Hästberg, Borlänge	
Tisd 21 juli kl 18	Knutargården i Hansjö, Orsa	
Sönd 26 juli kl 07	Hällbergs fäbodan, Orsa	
Tisd 28 juli kl 18	Wests äng i Kallmora, Orsa	
Lörd 1 aug kl 10	Norrboda gammelstad, Rättviks kn	Samåkning Torget Rättvik kl. 9
Sönd 2 aug kl. 07	Grafskänget Skattungbyn, Orsa Spelmansmusik och mat kl 09.30.	Skapa din egen äng - råd och tips.
Sönd 2 aug	Lisskvarngården i Nås.	Slåtter och blomster- exkursion..
Sönd 2 aug kl. 09.30.	Göras Kalles Lind, Sågsbo, Bjursås	Samåkning: P vid Hammars Falun kl 9.
Tisd 4 aug kl 18	Hackgården i Nederberga, Orsa	
Sönd 9 aug kl 07	Ljotheds fäbodan, Orsa	

Arrangörer: Naturskyddsföreningens kretsar

Samarr: Norrboda: Ore Hembygdsförening, Nås: Hembygdsföreningen i Nås

Kontaktpersoner:

Orsa: Roland Öjeskog, 0250-416 45 och Håkan Rundström tel. 0250-424 02

Säter: Karin Stigsdotter 070-475 63 03

Borlänge: Jan-Olov Blomberg 0243-22 52 47

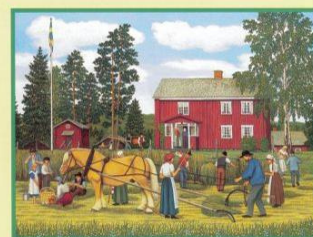
Rättvik: Bertil Bellander 0258-101 20, 070-549 31 33

Vansbro: Bengt Ehnström 0281-301 48

Falun, Bjursås: Mattias Ahlstedt 023-126 11, 0730-39 54 61

Rödor, krak och rokarlar

en praktisk handledning i höhässjningskonsten



Rödor, krak och rokarlar - en praktisk handledning i höhässjningskonsten

Skriften, som togs fram för några år sedan, beskriver olika typer av hässjor och hur man sätter upp dem. Författaren Anja Tegnér tar också upp hur hässjningen går till, konserveringsprocessen och vad som påverkar höets kvalitet. Den går att beställa kostnadsfritt från Länsstyrelsen.





B



Ängssvampar berättar om ängshistorien

Välskötta slåtterängar och betesmarker av ålderdomligt slag har en skönhet både i det stora och i det lilla. Mycket av detaljrikedomen kan ibland anas redan på lite avstånd, om man före slåtter eller betespåsläpp försiktigt rör sig i kanterna av sådana fodermarker. Om marken är mager kan dock den småskaliga skönheten vara så diskret att den som söker den får vänta till efter slåttern eller tills betet pågått en tid. För att tydligt se rikedomen får man sakta på stegen och böja sig ner. Under sensommarren börjar de första ängssvamparnas fruktkroppar visa sig. Små, men färggranna och sällsamt formade. De växer i de flesta typer av naturliga fodermarker, utom i de mest fuktiga.

Ängarnas svampar hör till många olika grupper, men alla har de en förkärlek för mager mark. Liksom hos kärlväxterna hänger artuppsättningen tydligt samman med hävdhistorien. Kärlväxterna berättar på sitt sätt om det som hänt och svamparna på sitt. I många fall framträder likartade bilder, men ibland kan svamparna komplettera skildringen på unika sätt. De är alltså i vissa fall mycket användbara som kännemärken på naturliga fodermarkers tillstånd.

I Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade ängssvampar framhävs dessa svampars nyckelroll i arbetet med att rädda de kvarvarande resterna av det ålderdomliga slåtter- och beteslandskapet. Tre svamparter pekas i programmet ut som särskilt viktiga indikatorer på höga biologiska

värden, två vaxskivlingar och en rödskivling. Om åtgärdsprogrammet för dem blir framgångsrikt och främjar deras långsiktiga överlevnad, så gynnas därmed många andra levande varelser som har liknande krav på tillvaron.

Alla tre indikatorarterna har hittats i Dalarna. *Praktvaxskivlingen* påträffades här för första gången så sent som hösten 2008, men på fem olika platser! Anledningen till att den hittills undgått upptäckt i vårt län är att fruktkropparna visar sig först sent på säsongen, när alla mykologer har ställt undan svampkorgarna. Fynden 2008 gjordes mellan 30:e september och 13:e oktober! De båda andra arterna som bär de färggranna namnen *blårödling* och *fager vaxskivling* är under senare år funna på åtta andra lokaler i landskapet.

Många fler ängssvampar än dessa tre kan ge viktig information om markernas tillstånd. Men alldeles oavsett eventuell nytthet för människans forskningar, så berikar de upplevelsen av våra sista levande gräsmarker. Ta en närmare titt på ängarna framemot hösten och förundras över färgprakten hos denna lite bortglömda del av svampriket – *violett fingersvamp*, *blodvaxskivling*, *purpurbrun jordtunga*, *rosenfingersvamp*, *blånopping*, *honungsvaxskivling*, *aprikosfingersvamp*, *grönnopping*, *papegojavaxskivling* och många fler. *Stinklerskivlingen* må vara undantaget som bekräftar regeln om skönhet och väldoft.

Text och foto: Anders Janols



Praktvaxskivling